

Dr Anna Kuk
Mgr Anna Gala-Kwiatkowska
*Akademia Wychowania Fizycznego
Józefa Piłsudskiego w Warszawie*

Typy miłości i style rozwiązywania konfliktów studentów i studentek uczestniczących w warsztatach psychologicznych

*„Miłość mi wszystko wyjaśniła,
miłość wszystko rozwiązała –
dlatego uwielbiam tę Miłość,
gdziekolwiek by przebywała” .
(Wojtyła, 1998, s. 11)*

1. Teoretyczne wprowadzenie do badań

Psychologia zdrowia pomaga w zapobieganiu różnym chorobom fizycznym i psychicznym poprzez uczenie ludzi zmiany zachowań, ale także postaw, jeśli te stwarzają zagrożenie dla zdrowia. Ma również niewątpliwy wkład w rozwój ruchu promocji zdrowia (Sheridian, Radmacher, 1998). Zaburzenie dobrostanu psychicznego, na który składają się emocje i uczucia, przyczynia się do występowania m.in. depresji (WHO, 2017). W niniejszej pracy podjęto analizę postaw wobec miłości oraz sposoby rozwiązywania konfliktów u młodzieży akademickiej, która uczestniczyła w ogólnorozwojowych warsztatach psychologicznych „Komunikacja-Przebaczenie-Miłość”.

Celem rozwoju człowieka jest miłość. Dojrzewanie w aspekcie poznawczym, fizycznym, emocjonalnym czy społecznym powinno przybliżać człowieka do najważniejszego celu – miłości. Zaprzeczeniem miłości są: egocentryzm, zazdrość, zawiść czy narcyzm. Gdy wyobrazimy sobie medalistę olimpijskiego, który niszczy konkurencję, jest zawistny, skupiony wyłącznie na swoich potrzebach, to widzimy, jak złoty medal może stać się źródłem osobistej porażki zwycięzcy wyrażającej się w jego izolacji, odrzuceniu i stanach depresyjnych.

Miłość jest aktem skierowanym ku dobru, ku dobru drugiego człowieka, konkretnym działaniem. Wyraża się przez afirmację, ale także przez wymaganie. Zdaniem M.M. Gajdów „prawdziwa afirmacja jest doświadczeniem mistycznym, (...) tym, który afirmuje, jest Bóg, a my stwarzamy przestrzeń dla Jego miłości” (Gajda, Gajda, 2012 s. 28). Stawiamy wymagania ze względu na miłość, czyli dlatego, że kochamy. Niestawianie wymagań to częsty brak w miłości.

Rzeczywisty rozwój prowadzi osobę do coraz większej miłości, a prawdziwa miłość do rozwoju i szczęścia.

Istnieje wiele sposobów doświadczania, wyrażania miłości, ale też dostępne są wielorakie modele miłości. Jeden z modeli, zwany teorią kołową, opracował I. Reiss (1980). Autor utrzymuje, że miłość jest procesem kołowym, który składa się z czterech wzajemnie ze sobą powiązanych składników: wzajemnego zrozumienia (swobodne wyrażanie uczuć wobec siebie), ujawniania siebie (odkrywanie przed sobą intymnych szczegółów ze swego życia), wzajemnej zależności (rozwijanie wzajemnego zaufania i wzajemnej zależności), spełniania się osobowości i realizacji potrzeb (wzajemne zaspokojenie emocjonalnych potrzeb). W poważnych, długo trwających relacjach koło będzie obracać się nieprzerwanie. W przeciwieństwie do tego, krótkotrwały romans może wywołać obrót koła tylko kilka razy. Również znaczenie poszczególnych elementów może sprawić, że koło będzie kręciło się do przodu lub w tył.

Inny teoretyczny model przedstawił J. Lee (1988). Opracował on unikalną typologię, w której wyodrębnił trzy typy miłości: Eros, Ludus oraz Storge oraz trzy typy wtórne: miłość Maniakalną, Pragmatyczną i Agape. Miłość Eros jest charakteryzowana przez pragnienie seksualnej intymności i zaabsorbowanie fizycznymi aspektami kontaktu z drugą osobą. Miłość Ludus określana jest zabawowym typem miłości, w wyrażaniu której obserwuje się koncentrację na własnej osobie. Miłość Storge oznacza czułą, zrównoważoną miłość, zaangażowanie i przyjaźń. Miłość maniakalna jest obsesyjna i intensywna. Wielu maniakalnych kochanków jest tak silnie przytłoczonych przez myśli o partnerze, że pozostaje w stanie ciągłego lęku. Miłość Agape to miłość altruistyczna. Miłość Pragmatyczna stanowi miłość praktyczną i realistyczną. Ten typ miłości charakteryzuje rozsądek i logika.

Zdaniem R. Sternberga (1986) na miłość składają się trzy komponenty: namiętność, intymność i zobowiązanie. Namiętność tłumaczy się jako konstelację silnych emocji dodatnich tj. zachwyty, pożądanie i ujemnych tj. ból, zazdrość. Dominującym elementem są pragnienia erotyczne, ale też pragnienia samourzeczywistnienia, odnalezienia sensu życia, dominacji, opiekuńczości czy dowartościowania własnej osoby. Intensywnie rośnie w czasie trwania związku, szybko osiąga swoje szczytowe natężenie i szybko gaśnie. Typowe zachowania namiętne wyrażają się w częstych kontaktach, bliskości fizycznej, długotrwałym patrzeniu sobie w oczy. Intymność oznacza dodatnie i towarzyszące im działania tj. pragnienie dbania o dobro partnera, szacunek, otrzymywanie wsparcia. Dynamika intymności jest łagodna: intymność rośnie powoli i jeszcze wolniej opada. R. Sternberg identyfikuje siedem form miłości. Komponenty mogą egzystować w różnych wzorcach i na różnych poziomach. Wymieniamy tu: I. LUBIENIE – intymność, ale bez zobowiązań i namiętności, II. ZADURZENIE – namiętność bez zobowiązań czy intymności, III. PUSTA MIŁOŚĆ – zobowiązanie, bez namiętności czy intymności, IV. ROMANTYCZNA MIŁOŚĆ – intymność i namiętność, ale bez zobowiązań, V. NIEDORZECZNA MIŁOŚĆ – zobowiązanie i namiętność, ale bez intymności, VI. PARTNERSKA MIŁOŚĆ – zobowiązanie i intymność, ale bez namiętności, VII. MIŁOŚĆ DOSKONAŁA – zobowiązanie, intymność i namiętność.

W cykl rozwojowy człowieka wpisane są także konflikty. Ich rozwiązanie wzmacnia osobę i wzbogaca jej osobowość. nierozwiązane konflikty mogą być destrukcyjne dla zdrowia i życia osób je przeżywających. Konflikty mogą dotyczyć relacji, interesów, wartości, mogą być konflikty zbrojne, a także konflikty motywacyjne. W niniejszej pracy koncentrujemy się na konfliktach interpersonalnych, których doświadczają wszyscy żyjący w grupie społecznej.

Zdaniem H. Hamer „konflikt (z łac. *conflictus* – zderzenie) to antagonizm, kolizja, zatarg, spór (w ważnej sprawie), w którym niezgodności lub sprzeczności towarzyszą emocje negatywne (gniew, zaciętość, upór)” (Hamer, 11 s. 11). Do przyczyn nieporozumień autorka zalicza relacje międzyludzkie, emocje, struktury, wartości, interesy oraz informacje. Co więcej, wskazuje na dwa ujęcia konfliktów, tj. tradycyjne i współczesne. Tradycyjny pogląd za konflikt traktuje nieporozumienie m. in. jako przeszkodę we współpracy, współczesne ujęcie zaś przedstawia nieporozumienie w kontekście rozwojowym oraz przynoszącym korzyści. Wyróżniamy następujące style rozwiązywania konfliktów: unikanie, kompromis, rywalizacja (walka), współpraca, podporządkowanie się (uległość). Każdy ze sposobów posiada zalety i wady. Unikanie wycisza emocje i pozwala uniknąć otwartej konfrontacji, jednak rozwiązanie konfliktu przesuwają na później, a sprawa pozostaje niezakończona. Kompromis wydaje się złotym środkiem, jednak wszyscy są jedynie po części zadowoleni. Rywalizacja w sporcie zyskuje miano szlachetnej, zdarza się jednak, że jest strategią krótkowzroczną, wiąże się z wysokim kosztem emocjonalnym i często prowadzi do destrukcji. Najtrudniejszą strategią wymagającą uwzględnienia innego niż własny punkt widzenia jest współpraca. Opiera się na współdziałaniu i realizacji interesów obu stron. Ten styl wymaga twórczego, plastycznego myślenia i założenia dobrej woli obu stron konfliktu. Podporządkowanie się dostarcza oparcia osobom niepewnym, daje poczucie bezpieczeństwa, jednak w przypadku narastającego niezadowolenia i poczucia krzywdy może doprowadzić do wysokich kosztów emocjonalnych.

„Konflikt jest zjawiskiem często występującym w sytuacjach życia społecznego, nacechowanych w dużej mierze sprzecznością interesów i odmiennymi punktami widzenia tej samej rzeczywistości. W każdej grupie społecznej, bez względu na jej specyfikę czy liczbę członków, spotykamy się z sytuacjami konfliktowymi” (Krok, 2007 s.119).

Ryzyko wystąpienia konfliktu wpisane jest w życie studentów. Doświadczenie pracy w grupie daje możliwość rozwijania umiejętności radzenia sobie z konfliktem. Wspomniana zdolność to element przygotowania do pracy zawodowej. Samo radzenie sobie z konfliktem usprawnia współpracę, jak i komunikację pomiędzy członkami grupy. Nieporozumienia, którymi nie zarządza się w odpowiedni sposób, mogą być źródłem problemów studentów oraz stanowić trudną sytuację dla nauczycieli w kontekście zespołowej pracy (Payne, Sumter, Monk-Turner, 2005).

2. Badania własne

2.1. Cel pracy, osoby badane, metoda badań

Celem pracy było poznanie typów miłości oraz stylów rozwiązywania konfliktów w grupie osób uczestniczących w warsztatach psychologicznych w latach 2016/2017. Problem badawczy dotyczył różnic w zakresie wyżej wymienionych zmiennych ze względu na płeć oraz korelacji pomiędzy typami miłości i stylami rozwiązywania konfliktów, a także zmian miłości w czasie.

W warsztatach dotyczących komunikacji, przebaczenia i miłości wzięły udział 33 osoby studiujące na Wydziale Wychowania Fizycznego w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Pierwsza grupa warsztatowa liczyła 15-stu uczestników studiów magisterskich, w tym 10-ciu mężczyzn i 5 kobiet, studiujących na Wydziale Wychowania Fizycznego. W drugiej grupie znalazło się 18-cie osób, w tym 13-cie kobiet i 5-ciu mężczyzn, studiujących na pierwszym stopniu studiów. Pierwszy blok warsztatów przeprowadzono w październiku i grudniu 2016 roku, a drugi w marcu, kwietniu i maju 2017 roku.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Wykorzystano Skalę postaw wobec miłości (Hendrick, Hendrick, 1986, za: Wojciszke, 2014) oraz Kwestionariusz autodiagnoza stylu rozwiązywania konfliktów (Hamer, 29).

Zadano następujące pytania badawcze:

- 1) Jakie typy miłości prezentuje badana młodzież akademicka?
- 2) Jakie style rozwiązywania konfliktów dominują u osób uczestniczących w warsztatach psychologicznych?
- 3) Czy występują różnice w postawach wobec miłości ze względu na płeć?
- 4) Czy występują różnice w sposobach rozwiązywania konfliktów ze względu na płeć?
- 1) Czy występują korelacje pomiędzy typami miłości a stylami rozwiązywania konfliktów?
- 2) Czy postawy wobec miłości u osób rozpoczynających warsztaty będą takie same po ich zakończeniu?

2.2. Wyniki badań własnych

W tabeli nr 1 przedstawiono średnie, odchylenia standardowe, minima i maksima poszczególnych typów miłości u badanych osób.

Tab.1. Typy miłości u badanych osób

Typy miłości	M	SD	Minimum	Maksimum
Eros	26,53	3,59	17	32
Ludus	17,06	4,69	7	30
Storge	21,75	3,82	14	30
Pragma	21,06	4,06	9	30
Mania	20,32	4,57	11	29
Agape	24,78	4,20	13	33

Oznaczenia: M-średnia, SD-odchylenie standardowe

U młodych dorosłych zauważamy dominację miłości nasyconej intensywnymi emocjami, namiętnością, czyli miłości Eros (M=26,53, SD=3,59). Jest to uzasadnione chociażby wiekiem badanych osób. Cieszy fakt, iż studenci i studentki preferują także typ miłości Agape (M=24,78, SD=4,20), który wyraża się w niecodziennej postawie altruizmu. Typ miłości zabawowy, rozrywkowy – Ludus polegający na przedmiotowym traktowaniu partnera uplasował się na ostatniej pozycji (M=17,06, SD=4,69).

Na rycinie nr 1 ukazano graficznie zróżnicowanie typów miłości ze względu na płeć, a szczegółowe statystyki ilustruje tabela nr 2.

Tab. 2. Różnice w zakresie typów miłości ze względu na płeć

Typ miłości	Kobiety		Mężczyźni		U	Z	p
	M	SD	M	SD			
Eros	27,17	3,51	25,71	3,64	95,50	-1,16	n.i.
Ludus	16,72	4,92	17,50	4,53	117,50	-,324	n.i.
Storge	22,06	3,52	21,36	4,29	116	-,385	n.i.
Pragma	21,83	3,29	20,14	4,84	90,50	-1,35	n.i.
Mania	21,78	4,13	18,21	4,45	70,50	-2,11	0,034
Agape	25,72	4,43	23,57	3,69	76,50	-1,88	0,059

Oznaczenia: M-średnia arytmetyczna, SD-odchylenie standardowe, U-wartość testu U Manna-Whitneya, z-standaryzowana wartość testu, p-poziom istotności

Zaobserwowano różnice istotne statystycznie w zakresie przeżywanej miłości ze względu na płeć. Kobiety przeżywają świat bardzo emocjonalnie i ma to także odzwierciedlenie w wynikach badań. Miłość maniackalna jest silniej wyrażana przez kobiety (M=21,78, SD=4,13) niż badanych mężczyzn (18,21, SD=4,45 p=0,034). Chociaż, jak wiemy, chociażby z literatury pięknej, to właśnie maniackalni kochankowie byli często bohaterami powieści. Najwyższa forma wyrażania miłości – Agape, jest bardziej popularna wśród pań (M=25,72, SD=4,43) niż panów (M=23,57, SD=3,69 poziom tendencji). Jednak pamiętamy, że sądy w rodzaju: „jedna miłość na całe życie” bywają wypowiedane właśnie także przez mężczyzn, tych odznaczających się szczególną dojrzałością emocjonalną.

W tabeli nr 3 zamieszczono dane dotyczące stylów rozwiązywania konfliktów.

Tab.3. Style rozwiązywania konfliktów u badanych osób

Styl	M	SD	Minimum	Maksimum
Unikanie	2,30	1,10	0	4
Kompromis	3,91	1,48	0	5
Współpraca	4,06	0,93	1	5
Rywalizacja/walka	3,39	1,41	0	5
Podporządkowanie/Uległość	2,45	1,50	0	5

Oznaczenia: M-średnia arytmetyczna, SD-odchylenie standardowe

Wśród badanych studentów dominują dwa, najbardziej przystosowawcze, ze względu na budowanie relacji style, czyli współpraca (M=4,06, SD=0,93) oraz kompromis (M=3,91, SD=1,48). Współpraca jest działaniem najbardziej angażującym, gdyż wymaga od osoby wyjścia poza jej wyłączne potrzeby i zauważenia potrzeb drugiego człowieka. W przypadku kompromisu, obie strony rezygnują z części swoich oczekiwań, aby dojść do porozumienia. Trzecią, wyróżniającą studentów strategią, jest rywalizacja (M=3,39, SD=1,41). Walka jest wpisana w sposób działania osób aktywnie uprawiających aktywność sportową i wyraźnie rozszerza się na inne sfery życia.

Zróznicowanie w stylach rozwiązywania konfliktów u kobiet i mężczyzn prezentuje tab. nr 4.

Tab. 4. Różnice w stylach rozwiązywania konfliktów ze względu na płeć

Styl	Kobiety		Mężczyźni		U	z	p
	M	SD	M	SD			
Unikanie	2,61	1,03	1,93	1,10	90,50	-1,67	n.i.
Kompromis	3,78	1,55	4,07	1,43	120,00	-0,58	n.i.
Współpraca	4,33	0,84	3,73	0,96	81,00	-2,12	0,052
Rywalizacja/walka	3,28	1,52	3,53	1,30	121,5	-,505	n.i.
Podporządkowanie/Uległość	2,39	1,53	2,53	1,50	125,5	-,351	n.i.

Oznaczenia: M-średnia arytmetyczna, SD-odchylenie standardowe, U-wartość testu U Manna-Whitneya, z-standaryzowana wartość testu, p - poziom istotności

Wyniki badań wskazują, iż kobiety (M=4,33, SD=0,84) bardziej niż mężczyźni (M=3,73, SD=0,96 poziom tendencji) są chętne do podejmowania dialogu w sytuacji nieporozumienia.

W tabeli nr 5 przedstawiono wyniki korelacji rho Spearmana. Zamieszczono wyłącznie korelacje istotne statystycznie.

Tab. 5. Korelacje pomiędzy typami miłości a stylami rozwiązywania konfliktów

	Ludus	Storge	Pragma	Agape
Unikanie		,453**		,456**
Współpraca	-,399*			
Podporządkowanie/Uległość		,387*	,454**	

Oznaczenia: * - p< 0,01, ** - p< 0,05

Zauważamy kilka związków pomiędzy typami miłości a stylami rozwiązywania konfliktów. Im bardziej miłość jest altruistyczna, tym bardziej unikamy konfrontacji w sytuacjach trudnych (.456**). Przeżywanie miłości na sposób przyjacielski idzie w parze z unikaniem (.453**) i podporządkowaniem (.387*). Pragmatyczne podejście do miłości współwystępuje z podporządkowaniem w sytuacjach konfliktowych (.454**). Jeden przykład korelacji ujemnej wskazuje, że im bardziej towarzyskie jest podejście do miłości, tym mniej nastawienia na współpracę (-.399**). Nie występują żadne związki pomiędzy sposobami rozwiązywania konfliktów a typem miłości Eros oraz Mania.

W tabeli nr 6 przedstawiono zmiany miłości w czasie.

Tab. 6. Zmiany miłości w czasie

	Eros	Ludus	Storge	Pragma	Mania	Agape
z	-,034	-,549	-1,640	-1,172	-,570	-,119
p	,973	,583	,101	,241	,569	,905

Oznaczenia: z – standaryzowana wartość testu U Manna Whitneya, p – poziom istotności

Uczestnicy warsztatów wypełnili kwestionariusze powtórnie, po upływie sześciu tygodni. Nie zaobserwowano żadnych zmian istotnych statystycznie. Taki wynik potwierdza, iż uczucia mają charakter względnie stały, nie zmieniają się tak szybko jak emocje.

Dyskusja i wnioski

Na drodze do szczęścia należy uwzględnić trzy pułapki. Pierwsza z nich polega na utożsamianiu szczęścia z przyjemnością. „Nie ma nic złego w odczuwaniu przyjemności, ale szczęście nie jest zależne od tego, czy je odczuwamy, czy nie. Mogę być szczęśliwy, nie odczuwając przyjemności. Jesteśmy powołani do szczęścia, a nie do przyjemności. Pogoń za przyjemnością nie zaspokoi serca człowieka” (Gajda, Gajda 2012 s. 40). Drugą pułapką jest próba osiągnięcia szczęścia na drodze działania zewnętrznego: idealnego miejsca, wyjątkowego przedmiotu, pięknego miejsca. „Człowiek tęskni do głębokiego pokoju i spełnienia, ale błędnie poszukuje tego na zewnątrz siebie” (tamże, s. 41). Poszukiwanie szczęścia z pominięciem człowieka stanowi trzecią pułapkę myślową. Człowiek jest istotą społeczną. Nie da się osiągnąć szczęścia z pominięciem drugiego człowieka. Niszczenie ludzi, izolacja od nich etc. spowodować może depryzację relacji społecznych. Zdaniem M. M. Gajdów (2012) szczęście związane jest z czynieniem bezinteresownego dobra dla człowieka i wynika ze zjednoczenia z Bogiem.

O tym, aby kochać myślą, mową i uczynkiem pisała współczesna mistyczka, pedagog z wykształcenia, A. Lenczewska (2016). Miłość do ludzi to nie uczuciowość, ale konkretna pomoc, dodawanie im otuchy, a także otwieranie na świat wyższych wartości, na Boga.

Wyraża się w heroizmie wybaczenia i modlitwy. W zakresie mowy to nienarzekanie i nieplotkowanie, a mówienie tylko tego, co służy dobru. Działanie nacechowane dobrem ma opierać się na mądrości, wyważeniu aktywności i niewyręczaniu. Zauważamy, iż im bardziej zażyła jest własna relacja człowieka z Bogiem, tym piękniej potrafimy kochać.

W literaturze odnajdujemy liczne badania dotyczące problematyki miłości i konfliktów. W badaniu R. Smith i A. Klases (2016) u mężczyzn występuje wyższy wskaźnik Agape i Storge niż u kobiet. Kobiety uzyskały natomiast wyższy wynik w Pragma. A. Bugay i E. Tezer (2008) wskazują na podstawie wyników badań, iż mężczyźni - studenci uzyskali wyższe wyniki w zakresie Agape niż kobiety studentki. C. Hendrick i S. Hendrick (1986, 1988) oraz C. Hendrick, S. Hendrick, F. H. Foote, M. J. Slapion-Foote (1984) podkreślają skłonność u mężczyzn do prezentowania stylu Ludus częściej niż u kobiet, które w większym stopniu przejawiają styl Manii, Storge, jak i Pragmy. K. Cramer, J. Marcus, C. Pomerleau, K. Gillard (2015) poszukiwali różnic pomiędzy kobietami-studentkami oraz mężczyznami-studentami w zakresie Manii, Pragmy, Ludus, Eros, Storge i Agape. Na podstawie analizy wyników nie wykazano różnic pomiędzy kobietami i mężczyznami w zakresie Pragmy, natomiast mężczyźni uzyskali wyższy wskaźnik w Ludus oraz Agape, a kobiety wyższy poziom w Eros, Manii, jak i Storge.

„Tak samo jak ludzie przyzwyczaili się udawać, że za wszelką cenę należy unikać bólu i smutku, tak samo wierzą, że miłość oznacza brak wszelkich konfliktów” (Fromm, 2007 s. 103-104). Miłość zatem może stanowić źródło konfliktów. Co więcej, jak uważa E. Fromm (tamże) prawdziwe konflikty są pewną formą odrodzenia, gdyż rozwiązanie ich skutkuje umocnieniem oraz intelektualnym wzbogaceniem osób zainteresowanych.

Zdaniem P. R. Breggina (1992) miłość stanowi warunek rozwiązania konfliktu. Poważnym konfliktem rzadko kiedy można zapobiec czy rozwiązać, jeśli pozbawia się je czynnika empatycznej miłości wobec zainteresowanych członków. Co więcej, w celu rozwiązania interpersonalnego konfliktu musimy nauczyć siebie kochać, jak i osoby, których nieporozumienie dotyczy.

T. Gordon (1993) wskazuje na możliwość rozwiązywania konfliktów za pomocą metody bez porażek. Istotą tej strategii jest wypracowanie wspólnego stanowiska, akceptowanego przez każdą ze stron nieporozumienia. Konflikty mogą być rozstrzygnięte za pomocą różnych, efektywnych oraz konkretnych poczynań, które są źródłem satysfakcji dla osób zaangażowanych w ich rozwiązanie. Metoda rozwiązania konfliktu bez porażek zwiększa motywację oraz chęć udziału w rozstrzygnięciu nieporozumienia ze względu na aktywną partycypację zainteresowanych osób.

P. Petrie (2013) uważa, iż konflikt i związane z nim uwarunkowania mogą generować odmienne reakcje osób w nim zaangażowanych. Co więcej, konsekwencje nieporozumienia odnoszą się również do pozytywnego aspektu jakim jest początek procesu budowania zgody.

Zdaniem J. Guta i W. Hamana (1993) dopóki w konflikcie druga osoba będzie postrzegana jako wróg, dopóty podejmowane będą destrukcyjne działania. Wspomniane

działania nie doprowadzą do rozwiązania problemu, zatem podejmowane strategie mają znaczenie w odniesieniu do ujmowania partnerów zaangażowanych w konflikt oraz wprowadzania określonych czynności.

M. Borg, J. Kembro, J. Pedersen Notander, C. Petersson, L. Ohlsson (2011) skupili swoje badanie wokół zagadnienia dotyczącego powstawania konfliktów w grupie studentów oraz perspektywy, jak i zarządzania nieporozumieniami przez nauczycieli. Analiza badań wskazuje na istotność nabywania umiejętności rozwiązywania nieporozumień.

W opinii J. Winter, K. Waner oraz J. Neal- Mansfield (2008) w celu usprawnienia pracy w grupie rolą nauczycieli jest między innymi edukacja w zakresie strategii radzenia sobie z konfliktem.

Odnosząc się do wyników badań własnych zauważamy zasadność kształcenia młodych dorosłych w kierunku umiejętności rozwiązywania konfliktów. Podobnie J. Bąbka i J. Binnebesel (2013) podkreślają, iż doświadczanie przez grupę studentów konfliktów stanowi argument do tego, aby edukować młodzież w kierunku strategii rozwiązywania.

Studenci powinni mieć szansę nabywania umiejętności między innymi takich, jak rozwiązywanie konfliktów. Zdolność ta bowiem przyczynia się do efektywniejszej współpracy (Oakley, Felder, Brent, Elhajj, 2004).

Zdaniem M. A. Hitchcock i A. S. Anderson (1997) konflikty w grupie są elementem rozwoju zespołu. Ponadto, nierozwiązywanie nieporozumień może stanowić źródło nieprawidłowego funkcjonowania grupy. Autorzy podkreślają istotność wprowadzania działań mających na celu między innymi nabywanie umiejętności radzenia sobie z konfliktem.

Y. Kiralp, S. Dincyürek, M. Beidoglu (2009) swoje badania skoncentrowali na ustaleniu podejmowania strategii rozwiązywania konfliktów interpersonalnych wśród studentów. Badacze odnieśli się do charakterystyki współczesnego stylu życia. Podkreślili znaczenie nabywania umiejętności radzenia sobie z konfliktem.

W literaturze przedmiotu odnajdujemy liczne przykłady, które potwierdzają ważność podejmowanej tematyki miłości i konfliktów w badaniach.

Sformułowano następujące wnioski dotyczące badanej grupy studentów:

- 1) U młodych dorosłych dominuje, charakterystyczny dla wieku typ miłości Eros, a także współwystępujący z dojrzałą osobowością - typ Agape.
- 2) Osoby preferują najbardziej przystosowawcze strategie, z punktu widzenia budowania relacji osobowych, czyli współpracę i kompromis.
- 3) Altruizm i emocjonalność są charakterystyczne dla studentek.
- 4) Badane kobiety wyróżniają się w stosunku do mężczyzn większymi umiejętnościami współpracy w sytuacjach trudnych.
- 5) Występują korelacje pomiędzy typami miłości a sposobami rozwiązywania konfliktów.
- 6) Miłość jest niezmienna w czasie.

Miłość i konflikty stanowią wiodący temat w życiu człowieka. Badania pokazują jak różnie może być pojmowana miłość. Miłość jest sensem życia i tylko kochany człowiek może w pełni rozwijać się na wielu płaszczyznach i w całym cyklu życia. Miłość najpiękniejsza to ta, która jest nastawiona na drugiego człowieka, nie patrzy na siebie, pobudza do ofiary dla tego, kogo się kocha. Prawdziwie kochać może człowiek uzdrowiony, który uwierzył w bezwarunkową miłość Boga do siebie i wtedy tak właśnie kocha siebie i bliźniego. Taki człowiek jest zdolny do największych poświęceń, bo zrozumiał wielkość poświęceń Boga dla człowieka. Jest zdolny powiedzieć jak św. Paweł „*Miłość Chrystusa przynagla nas*” (2 Kor 5,14). O takiej miłości mówi najpiękniejszy utwór o miłości „*Pieśń nad pieśniami*”: „*Wody wielkie nie zdołają ugasić miłości*” (Pnp 8,7a).

Bibliografia:

- Bąbka J., Binnebesel J. (2013), Współpraca w doświadczeniach studentów, *Rocznik Lubuski*, 39 (2), 227-238.
- Biblia Jerozolimska (2006), Wydanie pierwsze, Poznań: Wydawnictwo Pallotinum.
- Borg M., Kembro J., Pedersen Notander J., Petersson C., Ohlsson L. (2011), Conflict Management in Student Groups - a Teacher's Perspective in Higher Education, *Högre utbildning*, 1 (2), 111-124. Dostęp: 19.05.2017 <https://www.researchgate.net>
- Breggin P.R., (1992), *Beyond conflict: From Self-help and Psychotherapy to Peacemaking*, New York: St. Martin's Press. Dostęp: 12.05.2017 <https://books.google.pl>
- Bugay A., Tezer E. (2008), Attachment Styles and Loving Attitudes among Turkish University Students. Paper presented at *2nd Global Conference: Persons, Intimacy and Love*, Salzburg, Austria, 10-13 March. (1-9). Dostęp: 15.05.2017 <https://www.researchgate.net>
- Cramer K., Marcus J., Pomerleau C., Gillard K. (2015), Gender invariance in the Love Attitudes Scale based on Lee's color theory of love, *TPM: Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 22 (3), 403-413. Dostęp: 04.06.2017 <http://www.tpmmap.org>
- Fromm E., (2007), *O sztuce miłości*, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Gajda M., Gajda M., (2012), *Rozwój. Jak współpracować z łaską*, Goleniów: Pro Homine.
- Gordon T., (1993), *Wychowanie bez porażek*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
- Gut J., Haman W., (1993), *Docenić konflikt: od walki i manipulacji do współpracy*, Warszawa: Wydawnictwo Ośrodka Negocjacji, Mediacji i Marketingu „KONTRAKT” .
- Hamer H., *Komunikowanie i psychologia zarządzania. Podyplomowe Studia Rachunkowości Gospodarstw Rolniczych SGGW*, Dostęp 25.05.2017 ekr.rgr.sggw.pl/materialy/hamer.doc
- Hendrick C., Hendrick S. S. (1986), A theory and method of love, *Journal of Personality and Social Psychology*, 50 (2), 392-402. Dostęp: 18.05.2017 doi:10.1037/0022-3514.50.2.392

- Hendrick C., Hendrick S. (1988), Lovers Wear Rose Colored Glasses, *Journal of Social and Personal Relationships*, 5 (2), 161-183. Dostęp 12.05.2017
[doi:10.1177/026540758800500203](https://doi.org/10.1177/026540758800500203)
- Hendrick C., Hendrick S., Foote F.H., Slapion-Foote M.J. (1984), Do Men and Women Love Differently? *Journal of Social and Personal Relationships*, 1 (2), 177-195. Dostęp 20.05.2017
<https://doi.org/10.1177/0265407584012003>
- Hitchcock M.A., Anderson A.S. (1997), Dealing with Dysfunctional Tutorial Groups, *Teaching and Learning in Medicine*, 9 (1), 19-24. Dostęp: 21.05.2017 <https://www.researchgate.net>
- Kiralp Y., Dincürek S., Beidoglu, M. (2009), Determining the conflict resolution strategies of university students, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1205–1214. Dostęp: 18.05.2017 www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042809002201
- Krok D. (2007), Strategie rozwiązywania konfliktów w systemie rodzinnym, *Roczniki teologiczne*, LIV (10), 119-138. Dostęp: 03.06.2017 <https://www.kul.pl>
- Lee J.A., (1973), *The colors of love: An exploration of the ways of loving*, Don Mills: New Press.
- Lenczewska A., (2016), *Słowo pouczenia*, Poznań: Wyd. Agape.
- Oakley B., Felder R.M., Brent R., Elhajj I. (2004), Turning Student Groups into Effective Teams, *Journal of Student Centered Learning*, 2 (1), 9–34. Dostęp: 03.06.2017
<https://www.researchgate.net>
- Payne B., Sumter M. T., Monk-Turner E. (2005), Conflict resolution and group work: What students learn, *Academic Exchange Quarterly*, 9 (2), 22–27.
- Petrie P., (2013), *Komunikacja w pracy z dziećmi i młodzieżą: wprowadzenie do pedagogiki społecznej*, Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Reiss I.L., (1980), *Family systems in America*, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sheridian Ch.L., Radmacher S.A., (1998), *Psychologia zdrowia. Wyzwanie dla biomedycznego modelu zdrowia*, Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.
- Smith R., Klases A. (2016), Predictors of Love Attitudes: The Contribution of Cultural Orientation, Gender Attachment Style, Relationship Length and Age in Participants From the UK and Hongkong, *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 10 (1), 90-108. Dostęp: 10.06.2017 <http://dx.doi.org/10.5964/ijpr.v10i1.204>.
- Sternberg R.J. (1986), A triangular theory of love, *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Winter J.K., Waner K.K., Neal-Mansfield J.C. (2008), Team climate and productivity for similar majors versus mixed majors, *Journal of Education for Business*, 83 (5), 265–269. Dostęp: 24.05.2017 <http://dx.doi.org/10.3200/JOEB.83.5.265-269>
- Wojciszke B., (2014), *Psychologia miłości*, Gdańsk: GWP.
- Wojtyła K., (1998), *Poezje. Poems*, Kraków: Wyd. Literackie.
- www.doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/0_3/zestawienie_zalacznikow_ore.pdf
- World Health Organization (WHO), (2017), *Depression*. Dostęp: 18.XI. 2017
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs369/en>.